

L

933. **LA¹**, prep., „à, chez“ || ir. megl. ar. *la*.

Lat. **ILLAC-AD** (Meyer-Lübke, Rom. Gr. III, 428).

Abruzz. *lla* || rtr. it. fr. *là*; prov. *la(i)*; cat. *lla*; port. *lá* < **ILLAC**.

934. **LA²**, vb., „laver (spéc. la tête), peigner“ (pf. *läui*, part. *läut*) — olt. bän. *läia* (pf. *läiai*, part. *läiat*) || ar. *lare* (pf. *läi*, part. *lat*).

Lăt. **LAVARE**, cu amestecul, în parte, al formelor dela **LAVERE** pentru pf. și part. **LAVI** și **LAUTUM**, devenit ***LAUTUM** prin analogie cu participiile în -**UTUM**, după care apoi pf. *läui*; cît privește forma bän. și olt. *läia*, trebuie să admitem că a fost refăcută după analogia verbelor de conj. a II-a (in-ea), dată fiind asemănarea cu aceste verbe la pf. și part.; după *läia* s'a refăcut apoi ind. pres. *läi*.

Alb. *l'an*; rtr. *laver*; it. *lavare*; sard gal. *laá*; fr. *laver*; prov. *lavar*; cat. *llavar*; sp. port. *lavar*.

Der.: *lăutoriu* (Hasdeu, Cuv. d. bătr. II, 191) „baignoire, cuvette“ (comp. *lavatoriu m*; rtr. *lavaduoir*; it. *lavatoio*; port. *lavadoiro*); mold. trans. bucov. *lăutoare* „baignoire, bain“ (nprov. *lavadouiro*).

935. **Lături**, sb. f. pl., „lavure, eau qui a servi à laver qqch.“ || ar. *läturi* || < ***LAVATURA,-AM** (comp. *lotura*) || alb. *l'atire*; rtr. *lavadüras*; it. *lavatura*; fr. *lavure*; prov. sp. port. *lavadura* || trans. bän. *läturar* (Lex. Bud.; Reteganul, Pov. ard. IV, 27; Rev. cr.-lit. III, 159; Viciu, Glos. 56) „vase, seau pour la lavure“.

936. **Spăla**, vb., „laver“ || ir. *spelå*,

spălă; megl. *spilari*; ar. (a)*spilare* || < EX-PERLAVARE [Cipariu, Princ. 165], devenit de timpuriu *ex pella var e; forma dela indic. *spăl*, în loc de **spălau*, e refăcută după inf. și după alte forme cu accentul pe terminațiune alb. *spălan* || *spălătel*, dim. < *spălat* „pret“; *spălător* „laveur, blanchisseur“; *spălătoare*, *lavette*, vr. trans. (Biblia, Exod. XXX, 18, 28; Prav. Mat. col. Buj. 196; An. Car.; Iorga, Stud. VIII, 32) „cuve, lavabo, lavoar; blanchisseuse“; *spălătoreasă* „blanchisseuse“; *spălătorie* „lavoar, buanderie“; *spălătură*, ar. *spilitură* (Dalametra) „lavage, blanchissage“ || *spălăci* „décolorer“ (influentat de sîrb. *splakati*, -ačem „rincer, laver“); *spălăcitură* „lavure, rinçure; lavasse; chose décolorée, passée de couleur“; bot. *spălăcioasă* „senecio vernalis, s. vulgaris“ || mold. bucov. *spolocanie* (Marian, Sârb. II, 3) nu are nimic de a face cu *spăla*, ci este rus. сполоскание „Ausspülen“.

937. **LAC**, sb. n., „lac, mare“ || ir. *lác*; ar. *lac*.

Lat. **LACUS,-UM**.

Vegl. *l'ag*; rtr. *lej*; it. *lago*; sard log. *lagu*; vfr. *lai*; cat. *llach*; sp. port. *lago*.

Der.: dim. *lăculeț*; *lăcuț* (Iorga, Studii, XIII, 198).

938. **LACRIMĂ** (*lacramă*), sb. f., „larme“ || megl. *lacrimă*; ar. *lacrimă*, *lacărmă*, *lacrimă*.

Lat. **LACRIMA,-AM**.

Rtr. *larma*; it. sard *lagrima*; fr. *larme*; prov. *lagrema*; cat. *llagríma*; sp. port. *lagrima*.

Der.: dim. *lăcrimioară*, bot. *lăcrămioare*, pl. „convallaria majalis“; *lă-*

crămiță (Bibicescu, P. pop. 137), bot. „*convallaria bifolia*“; *lăcrimuță* (Iarnik-Bîrseanu, Doine 323; Vasiliu, Cînt. 154); *lăcrimea* (Iarnik-Bîrseanu, Doine 307; Hodoș, P. pop. 210, 211) || *lăcrămicioză* „triste“ (Tocilescu, Mat. 67).

939. **Lăcrimos** (*lacrāmos*) „larmoyant, plein de larmes“ || ar. *lacrāmos*, *lăcărmos* || <**LACRIMOSUS,-A,-UM** || rtr. *larmus*; it. *lagrimoso*; vfr. *larinoso*; prov. *lagremos*; cat. *llagrimos*; sp. *lagrimoso*.

940. **Lăcrăma**, vb. „verser des larmes, pleurer“ || ar. *lacrāmare*, *lăcărmare* || <**LACRIMARE** || rtr. *larmer*; it. *lagrimare*; vfr. *larmer*, *lermer*; prov. *lagrimar*; cat. *llagrimar*; sp. *lagrimar* || *înlăcrăma* „faire pleurer“; *înlăcrămat* „baigné de larmes“.

941. **LĂCUSTĂ**, sb. f. „sauterelle, criquet“ || ar. *lăcustă*.

Lat. ***LACUSTA,-AM** (= clas. LOCUSTA); pentru diferențele explicațiunii ce s-au dat în locuirii lui -o- cu -A-, cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 94.

Vit. lomb. *lagosta*, tic. *ligüsta*, piem. *lausta*, tarent. *ragoste*, sic. *a-la(g)usta*; vfr. *laouste*; prov. *langosta*; cat. *llagosta*; sp. *langosta*; port. *lagosta*.

942. **LĂLĂTOARE** (ar.) „jour ouvrable, non férié“.

Lat. ***LABORATORIA,-AM** (scil. DIES) <**LABORARE** (comp. *sărbătoare* și alb. *dită e lăvruame* „Werktag“ <*lăvron* „arbeite“ <**laborare**). Forma normală **lăurătoare* a devenit **lărătoare* (cf. *speria*), de unde, prin dissimilație (*r-r>l-r*), *lălătoare*.

Comp. sard log. *lauradoržu* „il sito dove și ara“ < **laboratorium*.

943. **LAPTE**, sb. m. „lait“ || ir. *lápte*; megl. *lapti*; ar. *lapte*.

Lat. **LACTE** sau **LAC**, **LACTEM**, m. (= clas. LAC, n.; cf. Densusianu, H. l. roum. I, 132).

Vegl. *l'at*; rtr. *lat*; it. sard *latte*; fr. *lait*; prov. *lach*; cat. *llet*; sp. *leche*; port. *leite*.

Der.: dim. *lăptișor*, bot. „andro-sace chamaejasme“; *lăptuț* (Teodorescu, P. pop. 511) || col. *lăpturi*, *lăpteturi*, pl. (Jipescu, Opinc. 57, 69; R.

oraș. 212) „laitage“ || *laptopiu* „laitier“; *laptopioaică* „laitière“ || ar. *liptuiri* (Dalametra) „traire“ || *alăpta* (formă recentă, după fr.) „allaiter“.

944. **Lăptar**, sb. m. „laitier“ <**LACTARIUS,-UM** || it. *lattaio*; fr. *laitier*; prov. *lachier*; cat. *lleter*; sp. *lechero*; port. *leiteiro* || *lăptăreasă* „laitière“ || *lăptărie* „laiterie“ (fr. *laiterie*; sp. *lecheria*) || col. ar. *liptiriū* (Dalametra) „beaucoup de lait“.

945. **Lăptare** (ar.), sb. f. „gâteau fait avec du lait“ <**LACTARIA,-AM**, din adj. **LACTARIUS,-A,-UM** || it. *lattaia* „vaso dove mungono il latte“; port. *leiteira* „Melkkübel“.

946. **Lăptos**, adj. „laiteux, qui a du lait“ || ar. *lăptos* || <**LACTOSUS,-A,-UM** vit. *lattoso* (comp. fr. *laiteux*); cat. *lletos*; sp. *lechoso*; port. *leitoso* || *a se înălptoșa* (Lex. Bud.) „se changer en lait, devenir laiteux“.

947. **Lăptucă**, sb. f. „laitue“ || ar. *lăptucă*.

Lat. **LACTUCA,-AM**.

It. *lattuga*; fr. *laitue*; prov. *lachuga*; cat. *lletuga*; sp. *lechuga*; port. *leituga*.

948. **LAPȚI**, sb. m. pl. „laitance, laite“ <**LACTES** vegl. *alajte*; vit. *latti*; comp. fr. *laite*.

949. **LARD** (trans. băn.), sb. n. „lard“ || ir. *lård*.

Lat. **LARDUM**.

Alb. *l'arð*; it. *lardo*; sard *lardu*; fr. *lard*; prov. *lart*; cat. *llard*; sp. *port. lardo*.

Der.: *lărdos* (An. Car.) „lardum habens“ (it. *lardoso*; fr. *lardeux*; sp. *lardo*).

950. **LARG**, adj. „large“ || ir. *lårg*; megl. *larg*; ar. *lardu* „large, loin“.

Lat. **LARGUS,-A,-UM**.

Alb. *l'ark*; vegl. *luarg*; rtr. *larg*; it. *largo*; sard *largu*; fr. *large*; prov. *larc*; cat. *larch*; sp. port. *largo*.

Der.: dim. *lărguță*; *lărgulită* (Iorga, Studii, VIII, 51) || ar. *lirguriū* (Dalametra) „trop large“ || *lărgămînt* (An. Car.; Ps. Sch., Coresi, Ps. XXX, 9, CXVIII, 45) „espace, ampleur“ (comp. *lărgimentum*) || *lărgime*, ar. *lîrdzimi* (Dalametra) „largeur, ampleur“ || ar. *lirguri* (Dalametra) „élargir“.

951. **Lărgi**, vb. „élargir“ || ir. *lärži*; ar. *lirdziri* (Dalametra) || < LARGIRE || alb. *l'argoń*; it. *lurgire* || comp. fr. *élargir* || *lărgitură* (An. Car.; Frîncu-Candrea, Munții apus. 103) „élargissure“.

952. **Alerga**, vb. „courir“ || ir. *alergå*; megl. *legari*; ar. *alāgare* || < * AL-LARGARE < LARGUS; înțelesul de „courir“ se explică din acela de „s'éloigner, prendre le large“ pe care l-a căpătat verbul sub influența înțelesului de „éloigné“ ce se desvoltase în adj. *larg*; comp. de altfel alb. *štrin* care prezintă exact aceiași desvoltare semantică „breite aus, Strecke aus; laufe“, precum și alb. *l'argoń* „entferne“ și formele românești de mai jos; schimbarea lui *a* în *e* e datorită influenței verbului *a merge*, ale cărui forme de subj. (*meargă*, *margă*) și de part. pres. (*mergind*, *mărgind*), prezintând asemănare cu *alargă*, *alărgind*, au dat naștere alături de acestea și formelor *aleargă*, *alerghind*, de unde apoi *alergh*, ca și *merg* || it. *allargare* „éloigner“; vfr. *alargier* „élargir“, refl. „prendre le large, s'éloigner“; prov. *alargar*; cat. *allargar*; sp. port. *alargar* || *alergare*, ar. *alagă* „course“; ar. *cu de-alagă* „en courant, vite“; *alerghator*, ar. *aligitor* (Dalametra) „coureur“ (comp. it. *allargatoio*); (*a*)*lerghătoare* „meule courante, ourdissoir“; *alerghatură*, ar. *alăghatură* „course“ (it. *allargatura*) || *alergaci* (Costinescu), trans. *alerghiu* (Lex. Bud.) „coureur“ || *talergăriște* (Dosoftei) „course de chevaux“ || ar. *adălägare* (Cod. Dim.) „courir“

953. **LĂSA**, vb. „laisser; † pardonner, remettre (les péchés)“ || ir. *lasd*; megl. *lăsari*; ar. (*a*)*lăsare* || < LAXARE „étendre, relâcher“, care în locuise în lat. vulg. pe clas. *relinquere*; înțelesul de „pardonne“ (pe care îl găsim și în latină, la scriitorii eclesiastici, cf. Bayard, Le latin de St. Cyprien, 102) s'a desvoltat în mod normal din acela de „laisser“ prin următoarele faze: „laisser—omettre—laisser impuni—remettre—pardonne“.

Alb. *l'esón*; rtr. *lascher*; it. *lasciare*; sard *lassare*; fr. *laisser*; prov. *laisar* (*daisar*); cat. *leixar* (*deixar*);

vsp. *le(i)jar* (sp. *dejar*); (port. *deivar*).

Der.: *lăsare*, *lăsat*, † *lăsată* „action de laisser; † permission, pardon“ (it. *lasciato*, *lasciata*); *lăsatul* (*lăsata*) *secului*, *lăsatul* (*lăsata*) *de sec*, *carême-prenant*“ (v. Sec); *lăsatul* (*lăsata*) *de brinză* „le dernier jour de la semaine grasse“; *lăsatul* (*lăsata*) *de carne* „le jour qui précède la semaine grasse“; *lăsător* „qui laisse“; *lăsătură* „délaissement, abandon; omission“, ar. *alisituruă* (Dalametra) „personne négligente“ (it. *lasciatura*).

954. † **Lăsăciune**, sb. f. „pardon, remission“ < LAXATIO,-IONEM „relâchement“; cu schimbarea de înțeles pe care am văzut-o și în accepțiunile vechi ale verbului *lăsa*.

955. **LAT**, adj. „large, vaste, spacieux“; sb. „largeur, ampleur, étendue“ || ar. *lat* (Dalametra).

Lat. *LATUS,-A,-UM*.

Rtr. *lad*; it. *lato*; sard log. *ladu*; vfr. *lé* „large“, fr. *lé* „largeur (d'une étoffe)“; prov. *lat*.

Der.: dim. *lătuț*; *lăticel*; *lătișor*; *lătiț* (Teodorescu, P. pop. 457, 458, 459); bucov. *lătui* (Mar. Insect. 396, 397) || *lătăret* (comp. *lungăret* și vfr. *costerez*) „aplati, plat“, trans. „petit poisson plat, carassin“ (Lex. Bud.; Viciu, Glos. 55), trans. *lătăreață* (Lex. Bud.) „demi-setier, demi-chopine“ || † *lătăț*, un peu large, plat, aplati“ (Iorga, Studii. IV, 69) || trans. *lătiță* (Lex. Bud.; Viciu, Glos. 56), băn. *lătiștă* „espèce de poisson plat, carassin“ || *lates* „large“, numai în expr. *coarne lateșe* || † *lătiū* „aplati“ (Dosoftei, V. Sf. Martie 18) || *lătăuș* „aplati, plat“ (Marian, Insect. 5. 396, 397), zool. „nymphe du cousin“ || *lăting* „vaste, étendu“, numai în expr. *cale lungă și lătingă* din basmele populare || *lătime* „largeur“ || † *lătie* „étendue, largeur“ (Ps. 1651, LXXXVII, 10) || *Lătită* „personnage mythique des contes roumains“ (Creangă, Scări, I, 245) || *de-a-latul* (Marian, Nunta 12) „en large“.

956. **Lăți**, vb. „étendre, élargir, aplatis“ < * LATIRE (= clas. LATESCERE) || *lătitor* (Cantemir, Ist. ier. 229) „qui élargit, qui étend“.

957. **LAT**, sb. n. „lacs, noeud coulant, filet, piège“ || megl. *lat*; ar. (*a*)*lat*.

Lat. *LACEUS,-UM (= clas. LAQUEUS; Densusianu, Hist. l. roum. I, 113).

Alb. *l'ak*; rtr. *latsch*; it. *laccio*; sard log. Margine *lattu* (Spano II, 267); fr. *lacs*; prov. *latz*; cat. *llas*; sp. *lazo*; port. *laço*.

Der.: dim. *lătișor* || *lătui* „enlacer, garrotter, lier“.

958. **LATRA**, vb. „aboyer“—Teleorman *alătra* (Tocilescu, Mat. 140, 569) || ir. *latrā*; megl. *lătrari*; ar. *alătrare*.

Lat. LATRARE.

Rtr. *ladrar*; (it. *latrare*); prov. *lai-rar*; cat. *lladrar*; sp. port. *ladrar*.

Der.: *lătrătură*, ar. *alătrătură*, aboier-ment“.

959. **Lătrat**, sb. „aboierment“ || ar. *ală-trat* || <LATRATUS,-UM (it. *latrato*); port. *ladrado* (comp. sp. *ladraada*).

960. **Lătrător**, adj. sb. „qui aboie, aboyer“—Vlașca *alătrător* (Tocilescu, Mat. 849) || ar. *alătrător* || <LATRATORIUS,-A,-UM.

961. **LATURE**, sb. f. „côté; †contrée“; Lat. LATUS; forma românească e re-făcută din pl. *laturi* < *LATORA (= clas. LATERA).

It. *lato* (vit. pl. *latora*); sard log. *latus*; vfr. *lés*, sav. *la*; prov. *latz*; vcat. *lat*; sp. port. *lado* < LATUS.

Der.: dim. *lăturea* (Tocilescu, Mat. 36) || *lăturoaie*, băn. *lăturoaie*, mold. trans. *lătunoaie* (Viciu, Glos. 56, 58), trans. *lutunoaie* (Maior, Agr. IV, 108) „première et dernière planche sciées dans un tronc d'arbre, dosse; planche épaisse, madrier“; *lăturoi*, *lătunoi*, *lutunoi* (Şez. VIII, 187), *lăturoaie*, *lătunoaie* „défaut d'un tissu provenant du manque de plusieurs fils de la chaîne, fils courants, traces courantes“; *lăturoi* (Tocilescu, Mat. 425), *lătunoi* (Tocilescu, Mat. 1395; Şez. IV, 233), *lutunoi* (Marian, Ins. 5) „embryon de grenouille, têtard“; *lutunoaie* (Viciu, Glos. 58) „nymphe du cousin“; *lătunoios* (Negruzzii, Scirieri, I, 267) „qui présente des défauts (en parl. d'un tissu, à cause du manque de plusieurs fils de la chaîne)“; *lăturaș* „latéral, voisin, d'à côté“; sb. „cheval qui est sous la main, cheval

placé à côté du cheval qui est monté; parent collatéral; paysan d'un village limitrophe, paysan exempt de certaines contributions, paysan corvéable“ (Act. Leg. I, 54; Mag. ist. II, 289; Iorga, Studii XIV, 157); „ouvrier qui travaille dans les mines de sel, manœuvre“ (Damé); bucov. zool. „nymphe du cousin“ (Marian, Ins. XIII, 309) || *lăturean* „latéral, voisin, d'à côté“ || *lăturiș* „latéral, voisin, d'à côté“ (Reganul, Pov. pop. 3), adv. „par des chemins détournés, en usant de moyens détournés“ (Laurian-Massim) || *lăturalnic* „latéral, voisin, d'à côté; détourné“ (formatiune modernă după fr. *latéral*) || *alături*, *alăture(a)*, † *alăture(a)*, ar. *alăturea* (Dalametra) „à côté“ (comp. it. *allato*; vfr. *a lés*; sp. *al lado*; port. *ao lado*; pentru înțeles comp. și alb. *mban* „auprès, à côté“ < *mbə*, en, dans, sur“ + *an* „côté“; † *alăturas* (Leg. Car.) „voisin, qui habite un domaine limitrophe, contigu“; *alăturiș* (Lex. Bud.; Alexici, Lit. pop. 23) „de côté“; *alătura*, *lătura* (Teodorescu, P. pop. 603; Marian, Sărb. I, 26; Voronca, Dat. cred. 835) „mettre à côté, approcher, joindre, comparer“ (comp. *lăterare* „mettre de côté“, întrebuită de Priscian, și *allaterati*, CGL. V, 6, 44) | *in lături* „de côté, à l'écart“; *înlătura* „écartier, détourner“ || *de lături* „de côté“; *delătura* „écartier, mettre de côté“.

962. **LĂUDA**, vb. „louer, vanter“ || ar. (*a*)*lăvdare*.

Lat. LAUDARE; menținerea diftongului se explică prin influența analogică a formelor ce erau accentuate pe temă.

Alb. *l'evdori*; rtr. *loder*; it. *lodare*; fr. *louer*; prov. *lauzar*; cat. *lloar*; sp. *loar*; port. *louvar*.

Der.: *lăudătură* „action de louer, louange“, ar. (*a*)*lăvdătură* (Dalametra) „louange, vantardise“ (prov. *lau-zadura*).

963. **Lăudător**, adj. sb. „qui loue, qui vante“ || ar. (*a*)*lăvdător* || <LAUDATORIUS,-A,-UM.

964. † **Lăudăciune**, sb. f. „louange“ || ar. (*a*)*lăvdăciune* || <LAUDATIO,-IONEM port. *louvaçāo*.

965. **Laudă**, sb. f. „louange, éloge“ < LAUS, LAUDEM, prin schimbarea declin. || alb. *l'aft*; rtr. *lod*; it. *lode*, vit. *loda*; vfr. *los*; cat. *llaoa*; vsp. *vport. loa*.

966. † **Lăudoare**, sb. f. „éloge, approbation“ (Letop. I, 44) < *LAUDOR,-OREM || prov. *lauzor*; cat. *llaor*; sp. *loor*; port. *louvor* || *lăudăros*, vr. băn. *lăuduros* (Coresi, Caz. 1581, 19; Dosoftei, Ps. vers. 167; Odobescu, III, 23) „vantard“; *lăudăroșie* „vantardise“ [Candrea].

967. **LAUR**, sb. m. „datura stramoniūm“.

Lat. **LAURUS,-UM**.

Alb. *l'ar*; it. *alloro*; sard log. *laru*; vfr. *lor*; prov. *laur*; cat. *llor*; port. *louro*.

968. **LĂURUȘCĂ**, sb. f. „vigne sauage“—vr. băn. mold. *lăuruscă* (Dosoftei, Parim. 13; An. Car.; Pamfile, Joc. I, 118, 336, 390); băn. *leorușcă*, *leuruscă*, *lăoruscă*; trans. *leurușcă* (Lex. Bud.); *răurușcă* (Barcianu); *răuruscă* (Tiktin); mold. *rourușcă* (Cihac).

Lat. **LABRUSCA,-AM**; forma *lăurușcă* a fost refăcută sub influența derivatorilor în *-ușcă*; în *răurușcă*, *rourușcă* s'a produs asimilațiunea *l-r>r-r*.

Alb. *l'arušk*, *l'eušk* (it. *raverusto*, *raveruschio*, *lambrusca*, [l]abrostino, abrostolo, vit. *lambruzza*; sard log. *agrusta*; fr. *lambruche*; prov. *labrusca*; cat. *llambrusca*; sp. port. *labrusca*, unele din aceste forme sunt semi-savante și au fost modificate în parte prin etimologie populară).

LEAGĂN, v. *legăna*.

969. **LEGA**, vb. „lier, attacher, relier“ || ir. *legå*; megl. *ligari*; ar. *ligare*.

Rtr. *lier*; it. *legare*; sard log. *liare*; fr. *lier*; prov. *liar*; cat. *lligar*; sp. port. *li(g)ar*.

Der.: *legător* „qui lie, qui attache; relieur“ (it. *legatoio*; port. *liadoiro*); *legătoare* „ce qui sert à lier, à attacher; fichu, bande, bandage, lien; † chaines, fers“; *legătorie* „atelier de reliure“ || băn. *l'egău* „partie du chariot“ || băn. trans. *legătuință* „pacte, convention, alliance“ (Corcea, Bal. 108; Popovici, Dial, I, 140), „liaison, relation“ (Tichindeal, Fab. 38, 273).

970. **Legătură**, sb. f. „lien, attache, ligament, bandage; assemblage d'objets liés ensemble, faisceau, fagot, liasse, paquet; reliure; liaison, relation; pacte, alliance; † chaines, fers“ || ir. *legăture*; ar. *ligătură* || < **LĂGATURA,-AM** || rtr. *liadüra*; it. *legatura*; fr. *liure*; prov. *liadura*; cat. *lligadura*; (comp. sp. port. *ligadura*) || dim. *legăturică*; trans. *legăturiță* (Reteganul, Bibl. pop. 33).

971. † **Legămînt**, sb. n. „pacte, alliance, obligation“ (Dosoftei, Ps. vers. 390; Cantemir, Ist. ier. 108) || ar. *ligămintu* || < **LĂGAMĒNTUM** || it. *legamento*; vfr. *liement*; prov. *liamen* (comp. sp. *ligamiento*; port. *ligamento*).

972. **Deslegă**, vb. „délier“ || ir. *deslegå*, *reslegå*; megl. *disligari*; ar. *dizligare* || < **DISLIGARE** (CGL. VI, 352; Glos. Reich. 589) || friul. *dislaja*; it. *dislegare*; fr. *délier*; prov. *desliar*; cat. *deslligar*; sp. *desli(g)ar* (comp. port. *desligar*) || *deslegătură* (An. Car.; Lex. Mard.), ar. *dizligătură* „action de délier, de défaire, dégagement“ (vfr. *deslieure*; cat. *deslligadura*; comp. sp. port. *desligadura*; it. *slegatura*).

973. **LEGĂNA**, vb. „bercer“—Sălagiu *lengăna* (Viciu, Glos. 56) || ir. *legără*; megl. *ligänari*; ar. *ligänare*.

Lat. * **LĒVĬGĬNARE** < **LĒVIS** + **AGĬNARE**, devenit normal * *legena* și pe urmă *legăna* (cf. Mesteacăñ); ca formătune, comp. *leviginare* „rendre lisse, rendre uni, polir, raboter“ < *lēvis*; însemnarea primitivă trebuie să fi fost aceia de „remuer légèrement, agiter“, din care ușor s'a putut desvolta cea românească [Densusianu].

Der.: *legănatōr* „qui balance, qui berce“; *legănatūră* „balancement, berçement“ || *leagăñ* „berceau, balançoire russe; † berline“; Sălagiu *lean-găñ* (Viciu, Glos. 56), ir. *legăr*, megl. *legăñ* și ar. *leagin* „berceau“; dim. *legănel* (Teodorescu, P. pop. 22, 35; Voronca, Dat. cred. 543; Rădulescu-Codin, Cint. 121, etc.); *legănañ* (Voronca, Dat. cred. 544, 1023, 1047); *legănuñ* (Iarnik-Bîrseanu, Doine 274); *legănuñ* (Mangiuca, Cal. 1883, 28 febr.); *legăior* (Tocilescu, Mat. 139).

974. **LEGE**, sb. f. „loi ; croyance, religion“ || ar. *leadze* (in Albania).

Lat. *LEX*, *LĒGEM* „loi“ ; înțelesul de „religion“, care este atestat de timpuriu la scriitorii eclesiastici și în inscripțiuni (cf. Densusianu, Hist. l. r. I, 192 ; comp. și *leges cresteano-rum*, CIL. III, 13124), îl regăsim în parte și în limbile române; de altfel și în limbile slavice înțilnind această asociație de idei; bulg. rus. *законъ*, sîrb. pol. *zakon*, însemnează deopotrivă „loi“ și „religion“.

Alb. *l'ige*; rtr. *ledscha*; it. *legge*; fr. *loi* (in vfr. și cu înțelesul de „religion“); prov. *lei* „loi, religion“ ; cat. *lley*; sp. *ley* și port. *lei* „loi, religion“.

Der.: †*legiui* „établir une loi“ ; *legiuire* „loi, législation“ ; *legiuit* „fixé par les lois, conforme aux lois, légal, légitime“ ; *legiutor* „qui établit des lois, législateur, jurisconsulte“ ; *ne-legiuire* „iniquité“ ; *nelegiuit* „illégal, illégitime, injuste, inique, infâme“ ; †*inlegiui* (Gaster) „établir une loi“ || †*leginic* (Tiktin) „légal“ (comp. vsl. *законънникъ*) || *färä-de-lege* „iniquité“ ; †*färälegiui* (Ps. Sch. LXXIV, 5), *färälegi* (Ps. Sch. CV, 6 ; CLVIII, 4) „commettre une injustice, un péché“ ; †*färälegiutoriu* (Ps. Sch. XXXVI, 38) „qui commet une injustice,“ etc. (formatedupă vsl. *кезакониie*, *кезакониtъ*).

975. **LEGUMĂ** (*legume*), sb. f. „légume; ce qu'on mange avec le pain ou avec la polenta“.

Lat. **LEGUMEN**.

Friul. *liums*; vfr. *leiün*, sav. *lion*; prov. *leüm*; cat. *llegum*; sp. *legumbre*; port. *legume*.

Der.: *legumaref* (Lex. Bud.) „frifand“ || *legumi* „manger, boire, absorber, prendre par petites quantités“.

976. **LEMN**, sb. n. „bois, morceau de bois“ ; *leme* „bois à brûler“ — vr. diai. „arbre“ || ir. *lemnē*; megl. *lemn* „bois“ ; ar. *lemn* „bois, arbre“.

Lat. *LIGNUM* „bois“ ; *LIGNA* „du bois à brûler“ ; cu înțelesul de „arbre“ îl găsim întrebuită în epoca clasică numai de poeti (Virgil, Horațiu), dar mai tîrziu înțelesul acesta apare des în limba curentă (Vulgata; Glos. Reich.); de altfel în parte din limbile române (v. mai jos), în gr. (Ξύλον),

în alb. (dru) și în limbile slavice (bulg. дърво, sîrb. дрво, rus. дерево, pol. drzewo; comp. și slov. drevo „arbre“, drva „bois“) găsim aceiași asociație de idei.

Vegl. *lan*; rtr. *lain* „bois ; arbre“, *laina* „bois (à brûler, etc.)“ ; it. *legno* „bois“, vit. „arbre“, *legna* „bois (à brûler, etc.)“ ; sard log. *linna*; vfr. *laigne*, m. și f. val. *leni*; prov. *lenh*, *lenha*; vcat. *leny*, cat. *llenya*; sp. *leño*, *leña*; port. *lenho*, *lenha*.

Der.: dim. *lemnisor*; *lemnut* (it. *legnuccio*); *lemnus* „verge de bois qui traverse l'époulin placé dans la navette du tisserand, fuserole“, trans. „allumette“, bot. „artemisia abrotanum“ ; bot. *lemnuscă* „lythrum salicaria“ || col. ar. *limniū* (Dalametra) || bucov. *lemniiu* (Marian, Crom. 51) „semblable à du bois“ ; bot. *lemnii* (Marian, Nașt. 84 ; Sat. 94, 95 ; Șez. IV, 24) „sorte de plante ligneuse qui ressemble à l'absinthe“ || *inlemnii*, *lemnii* (Gorjan, Hal. II, 118), ar. *limnusiri* (Dalametra) „rester stupéfait, être frappé de stupeur“ || *untdelemn* „huile“, v. *unt*.

977. **LEMNAR¹**, sb. m. „qui travaille le bois, charpentier ; celui qui vend du bois“ || ar. *limnar* || <*LIGNARIUS,-UM*|| cat. *llenyer*; sp. *leñero*; port. *lenheiro* (comp. it. *legnaiuolo*).

978. **LEMNAR²**, sb. m. „endroit où l'on coupe le bois, souche sur laquelle on fend le bois“ <*LIGNARIUM* (CGL. VI, 644) „lieu de dépôt pour le bois, chantier“ || it. *legnaio*; sard log. *linnaržu*; vfr. *laignier*, auvergn. *leñei*; prov. *lenhier*; (comp. friul. *legnarie*; it. *legnaia*; sp. *leñera*) || *lemnarie* „boiserie, charpente ; dépôt pour le bois, chantier ; commerce de bois“.

979. **LEMNAMĂ** (băn.), sb. f. „tas de bois, grand nombre d'arbres“ <*LIGNAMEN* || rtr. *lainom*; it. *legname*; sard log. *linnamine* (Stat. sass. *linnamen*); vfr. *laignan*; prov. *lenham*; cat. *lleniam* (comp. sp. *leñame*).

980. **LEMNAT** (băn.), sb. „tas de bois, grand nombre d'arbres“ <*LIGNETUM* (CGL. II, 530); terminație -ăt, în loc de -et, se explică prin influența lui *pomăt*.

981. **Lemnos**, adj. „ligneux, semblable à du bois“ < **LIGNOSUS**, -A, -UM || it. *lemnoso*; sard log. *linnosu*; cat. *llenyos*; sp. *leñoso*; port *lenhoso* || *a se înlemnosa* (Lex. Bud.) „devenir ligneux“.

982. **LEŞIE**, sb. f. „lessive“ || ir. *lešie*. Lat. **LIXIVA**, -AM (CGL. VI, 652) < **LIXIVUS**, -A, -UM (=clas. **LIXIVIA**).

Rtr. *altschiva*; it. *lisci(v)a*; sard log. *lišia*; fr. *lessive*; sp. *lejia* (comp. vfr. *lessif*, berr. *lesif*, poit. saint. *lesi*, fr.-comt. *lesü*; prov. *leisiu*; cat. *lei-xiu*; sp. *lejio* < **LIXIVUM**).

Der.: *lešios* (Reteganul, Bibl. pop. 20) „alcalin“ || mold. bucov. trans. *lešier* (Şez, IX, 152; Viciu, Glos, 38, 56; Marian, Crom. 41) „pièce de grosse toile dans laquelle on met la cendre au-dessus du cuvier, quand on fait la lessive, charrier“ (cat. *leixiver*) || *lešia*, băn. *lešeia*, *lešuia*, „lessiver, laver, nettoyer au moyen d'une lessive“ (fr. *lessiver*).

Impr.: bulg. липия; croat. *lušija*, luat din vre-un dial. it. a fost împrumutat de ir. (*lušie*); tot astfel ar. *al(i)sivā* și alb. *al'sivə* sănt împrumuturi din ngr. ալսիվա.

983. **LEŞINA**, vb. „être pris de faiblesse, défaillir, se trouver mal, s'évanouir, se pâmer; † se fatiguer, s'ennuyer (Bibl. 1688, Num. XXI, 4, etc.); bucov. „endommager“ (Marian, Desc. 207); *a se leşina* „défaillir, se trouver mal, s'évanouir“ (Carageale, Teatru 299) || ar. *lis(i)nare*, vb. intr. și refl. „s'évanouir, se pâmer“.

Lat. * **LAESIONARE** „blesser, faire du mal, endommager“ < **LAESIONEM**; din înțelesul trans. de „blesser, endommager“, păstrat încă pe alocuri (cf. *plăniile leşinatu-i-o*, Marian, Desc. 207), și mai ales din înțelesul refl. „se blesser, se faire du mal“, s'a putut ușor desvolta sensul de „se trouver mal—être pris de faiblesse“, de unde înțelesul comun de „s'évanouir“; în ce privește fonetismul, trecerea lui -şiu- din * *leşinuna* la -şiu- se explică din formele în care -şiu- se află în poziție atonă (cf. *Tuşina* [Candrea]).

Der.: *leşin* „défaillance, évanouissement“; *leşinătură* „défaillance, évanouissement; homme de rien“, ar.

lişinitură (Dalametra) „défaillance, pâmoison“.

984. **LIMBĂ**, sf. „langue, langage, idiome; lame du couteau, de la broie; aiguille de balance; battant d'une cloche; garrot d'une scie“—vr. dial. „peuple (en parl. surtout des païens); †nouvelle, éclaireur“ || ir. *limbę* „langue; langage; battant d'une cloche“; megl. *limbă* „langue“; ar. *limbă* „langue; langage“.

Lat. **LİNGUA**, -AM; înțelesul de „peuple“ nu e decât o traducere din vsl. **լանգու** care însemnează și „langue“ și „peuple“.

Vegl. *langa*; rtr. *laungia*; it. *lingua*; sard log. *limba*; fr. *langue*; prov. *lenga*; cat. *llengua*; sp. *lengua*; port. *lingua*.

Der.: dim. *limbuliță*, *limbuță* (friul. *lenguzze*; sic. *linguzza*, abr. *lenguze*); *limbușoară* „petite langue“, bot. „iberis umbellata“ || olt. băn. trans. *limburuș* „luette“, trans. „aiguille de balance“ (Frincu-Candrea, Munții ap. 102; comp. sic. *linguedda*; nprov. *lenguento*; bulg. езиче „luette“, din езикъ „langue“; rus. язычекъ „luette“, din языкъ „langue“; pol. *jezyczek* „luette“, din *jezyk* „langue“) || olt. Hațeg *limbare* (Rev. cr. lit. III, 159), ar. ~, „tumeur sur la langue, boutons sur la langue“; *limbareț*, ar. *limbar* „grand parleur, bavard“; *limbariță* „tumeur sur la langue“, bot. „alisma plantago“; ar. *limbăriță* „luette“ || Vilcea *limbătăți*, *limbotenii* (Şez. III, 97), pl. „nations étrangères, païens“.

985. **Limbut**, adj. „grand parleur, bavard, loquace“ < * **LİNGUUTS**, -A, -UM, influențat în fonetism de *limbă* || vit. *lingu(u)to*, sic. cal. *lingutu*, nap. *lengutę*; sard log. *limbudu*; prov. *lengut*; cat. *llengut* (comp. it. *linguacciuto*, rezultat prin contaminăriune din *linguaccia* și *linguuto*; port. *linguarudo*, rezultat prin contaminăriune din *linguareiro* și * *lingudo*) || dim. *limbuțel*, *limbuțică* (Jipescu, Opinc. 40) || *limbuție* „loquacité“ || vr. băn. *limbuți* (Biblia 1688, Ps. LXVIII, 15; An. Car.) „bavarder“.

986. **LIMBRIC**, sb. m. „lombric, ascaride de l'intestin“ || ar. *limbric*.

Lat. **LUMBRICUS**, -UM, devenit *limbric*, prin trecerea lui -u- dinaintea lui **M**

în poziție atonă la *-i-* (v. Candrea BSF. I, 28), de unde, prin asimilarea vocalelor, *limbrie*.

It. *lombrico*; vfr. *lombri*; prov. *lombric*; cat. *llambric* (comp. port. *lombriga*) || berg. *lünbris*, piem. *lonbris*; sp. *lombriz* < LUMBRIX,-ICEM (CGL. II, 434; III, 477) sau refăcute din pl.

Der.: ar. *limbricos* „qui a des lombrics“ || bot. *limbricariță* „santolina chamaecyparissus“.

987. **LIMPEDE**, adj. „clair, limpide“ || ar. *limpid*, *limbid*.

Lat. *LIMPIDUS*, -A, -UM; forma *limpede*, în loc de **limped*, se explică din pl. *limpezi*, după analogia lui *verde-verzi*.

Friul. *lampid*; ven. ver. *lampido*, mil. *lamped*, bol. *lempid*; sard log. *limpiu* (comp. sp. *limpio*).

Der.: dim. *limpej(i)or*; *limpeziu* (Alecsandri, P. pop. 14; Odobescu, III, 309) || *limpezime*, *limpezie* (Gaster; Coresi, Caz. 1581, 49); † *limpegiune* (Cantemir, Ist. Ier. 32) „clarté, sérénité“ || *limpeziș* „clarté, éclaircie“ || *limpezi*, ar. *limpidzire* „clarifier, éclaircir, épurer“ (comp. li m p i d a r e); *limpeziciune*, *limpezeală* „limpidité“.

988. **LIN**, adj. „tranquille, calme“. Lat. *LĒNIS*, -E, devenit, prin schimbare de declinare foarte timpurie, *LĒNUS*, -A, -UM (atestat în CGL. V, 307).

It. *leno*; sard log. *lenu* || comp. it. *lene*; auv. *lē*; prov. *len* < LĒNIS.

Der.: dim. *linișor* (Gaster; Teodorescu, P. pop. 305; Alexici, Lit. pop. 83); *linut* (Tiplea, P. pop. 111); *linișel* (Tiplea, P. pop. 111); † *linicel* (Dosoftei, V. Sf. 16 mai) || † *linie* (Coresi, Caz. 1581, 41, 61; Varlaam și Ioasaf 12, 116); † *linneafe* (Dosoftei, V. Sf. 10 mai) „calme, douceur“ || *liniște* „tranquillité, calme, silence“; *liniști* „tranquilliser“; *liniștit* „tranquille, calme“; *liniștitor* „calmant“; *neliniște* „inquiétude“; *neliniști* „inquiéter“; *neliniștit* „inquiet“ || † *cătelin*, *cătinel* „petit à petit“ (v. cîte).

989. **Alina**, vb. „calmer, apaiser, adoucir“ < *ALLENARE || it. *allenare* || *alinător* „calmant, consolant“; *alinătură* (An. Car.) „sublevatio“ || † *înlina* „alleviare“ (An. Car.), format prin schimbarea prefixului.

990. **Aliinta**, vb. „caresser, mignar-

der, cajoler, dorloter, gâter (un enfant)“ < *ALLEN(I)TARE < LENITARE, atestat în CGL. II, 415 cu înțelesul de „calmer, apaiser“ (derivarea din *ALLENARE care a dat it. *allentare*; vfr. *alenter*; prov. *alentar* e mai puțin probabilă din cauza înțelesului mai îndepărtat) || *alintător* „caressant“; *alintătură* (Cantemir, Div. lum. 85) „caresses, mignardise“.

991. **LÎNĂ**, sb. f. „laine“ || ir. *lärę*; megl. *lona*; ar. *linā*.

Lat. *LANA*, -AM.

Rtr. *launa*; it. *sard lana*; fr. *laine*; prov. *lana*; cat. *llana*; sp. *lana*; port. *lā(a)*.

Der.: dim. *liniță* „laine à broder“ || *lineț*, *linețe*, pl. (Marian, Crom. 13, 52; Sez. III, 70) „lainages“ || *deslina* „effiler, effilocher“.

992. **Lînar**, sb. m. „lainier“ || ar. *lînar* || < *LANARIUS*, -A, -UM || fr. *lainier*; prov. *lanier*; sp. *lanero* (comp. alb. *l'nur*) || *linărie*, *lainerie*, *lainage* (it. *laneria*; fr. *lainerie*; sp. *laneria*) || bot. *linariță*, *linăriță*, *linărică* „eriophorum; filago germanica“ (comp. herba *lana ria*).

993. **Lînos**, adj. „laineux, couvert de laine“ || megl. *lānos*; ar. *linos* || < *LANOSUS*, -A, -UM || it. *lanoso*; sard *lanosu*; fr. *laineux*; prov. *lanos*; cat. *llanos*; sp. port. *lanoso*.

994. **LÎNCED**, † *linged*, adj. „langui-sant—†malade“ || ar. *lîndzit*, *lîndzid*.

Lat. *LANGUİDUS*, -A, -UM; forma *linced* se explică prin influența altor cu-vinte, ca *rînced*, *vîlced*, *muced*.

Der.: † *lingegiune* „maladie“ || *lincezime* (Lex. Bud.) „langueur“ || *lincezi*, ar. *lîndzidzire* „languir, être malade“; *lincezeală* „langueur, faiblesse“.

995. **LINDIC**, sb. n. „clitoris“.

Lat. **LANDICA*, -AM; de aci ar fi rezultat **linzică*, forma românească se explică însă din dim. *lindicel* < **LANDICELLA*, -AM (comp. fr. *landille* < **l a n d i c u l a*), re-făcut din pl. *lindicele*, care a determinat schimbarea de gen.

Fr. *landie*.

Impr.: ung. *lindik*.

996. **LINDINĂ**, sb. f. „lente“ || ir. *lin-dire*; megl. *linden*; ar. *lindină*.

Lat. **LENS**, LËNDINEM (=LENDEM; cf. Candrea, Rev. ist. arh. VII, 81; Densusianu, Hist. l. roum. I, 139), devenit *lindine*, din al cărui pl. *lindini* s'a refăcut sg. *lindină* (comp. totuși LEN-DINA CGL. V, 369, și formele românice de mai jos).

Muggia *glendina*; it. *lendine*, vic. ver. vberg. mil. gen. *lendena*, piem. *lendna*, piac. *leindna*, parm. *lendna*, urb. *lindin*, Cerignola *linnē*, Campobasso *linnē*, nap. *lennē*, sic. *lin-nina*; sard log. *lendine*; sav. *lendēna*; prov. *lendena*; cat. *llemenca*; sp. *lien-dre*; port. *lendea*; galic. *jendena* || retr. *lent*, val. Hainaut *lē* < LENDEM, fr. *lente*; prov. *lende* < *LENDITEM.

Der.: dim. *lindinea* (Marian, Insect. 467, 471) || *lindinos*, ar. ~ „plein de lentes“ (it. *lendinoso*; sard *lendinosu*; sp. *lendroso*; port. *lendeoso*).

997. **LÎNDURĂ** (ar.), sb. f. „hirondelle“—alîndură, arîndură.

Lat. *HÎRUND(I)NULA, -AM < HÎRUNDO, -DINEM, devenit *hîrundula, de unde *rundură; trecerea lui *un* + cons. la -in- precum și asimilația *r-r>l-r* s'a făcut mai întii în formele diminutive *rindurea*, *arindurice* > *alindurice* și *rindurică* (v. mai jos), unde vocala *u* precum și consonanta disimilată se aflau în poziție atonă (cf. Candrea, BSF. I, 28).

Friul. *rondul*, Muggia *rondula*, Arbedo *lundra*; piem. *rondola*, Lago Magg. *rondul*, abr. *rennelę*; sard gal. *rundula*; prov. *randola*, *arendola*, nprop. *roundolo*, *dindoulo* (comp. alb. *daləndüše*) || it. *rondine*; sard log. *run-dine*; vfr. *aronde* < HÎRUNDINEM (comp. sp. *golondrina*; port. *andorinha*).

Der.: dim. *rindurea* (Piazza Armerina *rnuledda*), *rindurică* (comp. mai jos *rindunică*); ar. *alindurice*, *arindurice*.

998. **Rîndunea**, sb. f. „hirondelle“ < *HÎRUNDINELLA, -AM, devenit **rindenea*, de unde, sub influența lui *rindurea* (v. mai sus *lindură*), *rîndunea* || it. *rondinella*; vfr. *arondelle* (fr. *hirondelle*); prov. *lendorela* || dim. *rîndunică*, *rînduniță*, bot. „*vincetoxicum officinale*“ (amîndouă prin înlocuirea sufixului diminutival -ea cu -ică, -iță; comp. *rîndurică*, sub *lîndură*).

LÎNGĂ, v. lung.

999. **LINGE**, vb. „lécher“—vr. băn. pf. *linş* || ir. *linže*; megl. *linziri*; ar. (a)*lindzire*, (a)*lindzeare* (pf. *alimşu*; part. *alimtu*).

Lat. LÎNGERE, LÎNXI, LÎNCTUM.

Sprs. *lenscher*; vlob. *lenzer*, sic. *linciri*; sard log. *lingere*.

Der.: *lingător* „lécheur“ || *lingău* „écornifleur, parasite, pique-assiettes“ || *lingareʃ*, ar. *lingarsu* (Dalametra) „friand, avide, vorace“ || †*lingări*, „lécher, flagorner“, †*alingări* (Dosoștei, V. Sf. 30 dec.) „écornifler, flatter, flagorner“; *lingăritor* (Lex. Bud.; Barcianu) „flatteur, écornifleur“; *lingăritură* (Dosoștei, V. Sf. 25 nov.; Lex. Bud.; Barcianu) „flatterie“; *lingăricios* (Molnar, Sprachl. 114) „friand, gourmand“ || *linguşi* „flatter, flagorner“; *linguşire* „flatterie“; *linguşitor* „flatteur“; †*linguşitură* (Cantemir, Ist. ier. 13, 42; Div. lum. 83) „flatterie, flagornerie“; *linguşeală* (Tiktin; Barcianu) „flatterie, flagornerie“ || †*lingoşa* (Molnar, Sprachl. 275; Lex. Bud.) „flatter, flagorner“ || *linguri* (Barcianu) „flatter, flagorner“ || *lingui* (An. Car.) „flatter, flagorner“; *linguitor* (An. Car.) „flatteur, flagorner“; *linguitură* (Iorga, Studii XIII, 111) „flatterie, flagornerie“ || *linge-talere*, ar. *alindzi-vasili* (Dalametra) „parasite, pique-assiettes“.

Impr.: ung. *lingár* (Szinnyei, 1341).

1000. **Prelinge** (*a se*), vb. „(s'é)couler, (s'en)fuir, dégoutter“ || ar. *sprilindzire*, *sprilindzeare* || < PER-LÎNGERE; pentru înteles, comp. germ. *lecken* „lécher, couler, fuir“.

1001. **LÎNGOARE** (*lingoare*, *lungoare*), sb. f. „fièvre chaude, typhus; †maladie“ || megl. *lăngoari* și ar. *lingoare* „maladie“.

Lat. LANGUOR,-OREM; forma *lungoare* s'a desvoltat prin etimologie populară sub influența lui *lung*, poporul explicându-și denumirea *lingoarei* ca aceia a unei boale lungi.

Comp. alb. *l'enguer*.

Der.: ar. *linguros* „maladif, débile“.

1002. **LINGURĂ**, sf. „cuiller; tarière“—trans. „truelle“ (Lex. Bud.), „sorte

de fourche“ (Viciu, Glos. 57); trans. *lungură* (Viciu, Glos. 57), *lungură* (WgJb. VI, 78) || ir. *lingure*, *lungure* și megl. ar. *lingură* „cuiller“.

Lat. LİNGULA,-AM.

Der.: dim. *linguriță* „petite cuiller“, trans. „clavicule; creux de l'estomac“, ar. *linguriță* și trans. *linguruță* (Lex. Bud.) „petite cuiller“; *lingurea* „clavicule, creux de l'estomac“, bot. „cochlearia officinalis“; *lingurică*, mold. ar. *lingurice* „clavicule, creux de l'estomac“; trans. *lingurici* (G. Maior, Zootecn. 74) „têtard“ (comp. nprop. *cuireto* „têtard“ <*cuié* „cuiller“), megl. *linguricu* „clavicule, creux de l'estomac“ || băn. *linguraș* „têtard“ || augm. *linguroi* || *lingurar*, ar. ~ (Bohémien) qui fabrique des cuillers“, trans. „sorte d'étagère pour les cuillers“ || trans. *linguri* (Molnar, Sprachl. 275; Lex. Bud.) „gouter, manger avec la cuiller“.

1003. LINTE, sb. f. „lentille“ || megl. *linti*; ar. *linte*.

Lat. LENS, LÉNTEM.

Friul. *lint*; it. sard log. *lente*.

1004. LOC, sb. n. „lieu, place, endroit“ || ir. *loc*; megl. și ar. *loc* „lieu; terre“.

Lat. LOCUS,-UM.

Vegl. *luk*; rtr. *lö*; it. *luogo*; sard log. *logu*; fr. *lieu*; prov. *loc*; cat. *lloch*; sp. *luego*; port. *logo*.

Der.: dim. *locșor*, *locuț* || *alocuri*, *alocure(a)*, mai adesea precedat de *pre* „par endroits, ailleurs“ || *inlocui* „remplacer“; *inlocuitor* „remplaçant“ || *locțiitor* „remplaçant“, de formațiune recentă, după fr. *lieutenant* || *mijloc* „milieu; moyen“ (v. *miez*).

Impr.: rut. *lok* „Grund, Ackergrund“.

1005. Culca, vb. „coucher“ || ir. *cucá*; megl. ar. *culcari* || < COLLOCO,-ARE „mettre, placer, poser“, devenit de timpuriu, sub influența verbelor în -ICARE, *COLLICARE; cum însă forma fr. precum și parte din formele dialectale it. presupun un prototip cu -U- în loc de -O- în prima silabă (cf. G. Paris, Rom. X, 61, care presupune o influență a lui culcita), prototip ce se poate admite fără nici o dificultate fonetică și pentru cuvintul romanesc, se poate pleca pentru toate

cuvintele romanice dela o formă lat. vulg. *CÜLLICARE (cf. culcaverit în Lex. Salica); în ce privește înțelesul, observăm că dela expresiuni ca *collocare aliquem in lectum* (Cicero), s'a putut ajunge ușor, întrebuiindu-se *collocare* în mod absolut, la semnificațiunea romanică de „coucher“; de altfel înțelesul acesta îl găsim deja la Catul || it. *coricare* (abr. *kuleka*, Cerignola *kulkarse*, Campobasso *kulēkare*, sic. *kurkari*); fr. *coucher*; prov. cat. sp. port. *colgar*.

Der.: *culcus*, ar. ~ (Dalametra) „couche, gîte, tanière“.

1006. Întruloca (*introloca*), Ȑintruloca (Iorga, Studii VI, 375), trans. *intornoca* (Gaz. Trans. 1887, p. 263) „assembler, réunir“ < INTER-LOCARE sau INTRO-LOCARE; forma *intornoca* pare a fi datorită unei confuziuni cu *intruni*.

1007. LUA, vb. „prendre“ || ir. *lā*; megl. *lari*; ar. *lüare*.

Lat. LÈVARE „lever, enlever“; înțelesul românesc, care ne întâmpină de altfel și în latinitatea tîrzie (cf. Dennisianu, Hist. l. roum. I, 192), apare și în sardă și se explică ușor din acela de „enlever“; în celealte limbi române s-au desvoltat și alte înțelesuri mai mult sau mai puțin apropiate de cel primitiv, după cum se poate vedea mai jos.

Vegl. *levur*; rtr. *alter* „gähren; aufstehen; aufheben“, friul. *jevá* „acheter“; it. *levare*; sard log. *leare* „prende“; fr. *lever*; prov. *levar*; cat. *llevar*; sp. *llevar* „porter, produire, apporter, enlever“; port. *levar*.

Der.: *luător* „qui prend, preneur“, Ȑluotoare (Anal. Acad. XX, 472) „prise“; Ȑluătură (Letop. II, 33; Anal. Acad. XX, 485) „action de prendre, de séparer, prise, rapine“ (rtr. *levadura*; it. *levatura*; fr. *levure*; prov. sp. port. *levadura*).

1008. ALUAT, sb. n. „levain, ferment, pâte“ — bän. *aluwat* || ir. *aluāt, awāt*; ar. *alūat*.

Lat. *ALLÈVATUM < ALLÈVATUS,-A,-UM „élevé, soulevé“; în ce privește înțelesul, trebuie să amintim că levare premise de timpuriu și sensul de

„fermenter“, pe care-l regăsim în mai toate limbile române; comp. *panis sine fermento*, glosat prin id est sine levamento, Glos. Reich. (Densusianu, Hist. I. r. I, 192) și formele române de mai jos || rtr. *alvó*: friul. ven. ver. *levá*, cremon. *levat*, crem. berg. *leat*, com. mil. pav. *levá*, piem. *lva*, piac. *alvá*, nap. *levatę*; prov. *levat*; cat. *llevat*, toate cu înțelesul de „levain, ferment“ <**LEVATUM**; comp. și it. *lievito*; sp. *leudo*; port. *levedo*<***LÉVITUM** (=clas. **LEVATUM**) și numeroasele derivate române din levare, pentru a exprima noțiunea de „levain || dim. *aluătel*, bän. *alofel* (An. Car.), *olătel*, megl. *luțol* „levain, pâte“ (mant. *alvadel*).

Anina, v. partea a II-a.

1009. **LUCI**, vb. „luire, briller“ || ar. *luṭire*.

Lat. **LUCIRE** (= clas. **LUCERE**; cf. Densusianu, Hist. I. roum. I, 147; Andreia, Rev. ist. arh. VII, 82).

Rtr. *glüscher*; mil. pav. piem. *lusi*, regg. parm. *lusir*; vfr. *luisir*; prov. *luzir*; cat. *lluir*; sp. *lucir*; port. *luzir* || vit. *lucere*, vbellun. *luzer*, abr. *luce*; sard log. *lugere*<**LUCERE**.

Der.: ar. *luṭit* „brillant“; *lucitor* „luisant, brillant, resplendissant“; *luciū* (sb. vb.) „surface unie, polie (de la mer, d'une rivière)“, adj. „brillant, poli, uni“, dim. *lucior*, *lucios*, brillant, poli, lucide“ || *luciș* (Teodorescu, P. pop. 558), †*luciūș* „surface unie, (de la mer, d'une rivière)“ || † *lucime* (Paliia, Exod. XXXVI, 35; An. Car.), „lumière, clarté“; bän. *luśimē* „éclaircie“.

1010. † **Lucoare**, sb. f. „clarté, lumière; lueur“ < ***LUCOR,-OREM** || vit. *lucore*; sard log. *lugore*; fr. *lueur*; cat. *llugor*; prov. *lugor* || †*strălucoare* (Dosoftei) „clarté, lumière, lueur, brillant“, refăcut după a *străluci*.

1011. **Străluci**, vb. „briller“ — bän. „faire des éclairs“ || ir. *rezlutši*, cu prefixul schimbăt || < ***TRALUCIRE** (= clas. **TRALUCERE**), influențat de compusele cu *stră-* || rtr. *stragliüscher* „faire des éclairs“; (it. *stralucere*), ven. *straluser*, vic. *stralusere*, mant. mir. *stralüšar*, vmil. *stralüši*, pav. piem. *stralusi*; nprov. *estralusido* „lu-

eur passagère“ (comp. sard log. *traglere*; vfr. *tresluire*, Anjou *terluire*; cat. *trasluhir*; sp. *traslucir*; port. *trasluzir*) *strălucire*, „brillant, clarté“; *strălucit*, „brillant, éclairé“; *strălucitor*, „brillant“, zool. *străluc* (Marian, Insect. 98) „cerambyx moschatus“.

1012. **Luceafăr**, sb. m. „étoile du matin, étoile du soir“ || ar. *luṭeafir(e)* || <**LUCIFER,-ÉRUM** || sp. *lucero* și port. *luzeiro* nu pot fi derivate, din cauza dificultăților fonetice, din prototipul latin, ci par mai curind formațiuni proprii din *luz* „lumière“ || dim. *luṭefel*, *lucefel* (Tocilescu, Mat. 126).

1013. **LUCRA**, vb. „travailler, faire agir“ || ir. *lucrā*; megl. *lucrari*; ar. *lucrare*.

Lat. **LUCUBRARE** „veiller pour travailler, travailler pendant la nuit“, devenit **lucurare* și pe urmă, prin sincopa lui *u*, *lucrare*; înțelesul românesc se explică ușor din cel latin: la origine *lucrare* a trebuit să însemneze numai „travailler pendant la nuit“ și se întrebuiță mai ales cind era vorba de femeile care lucrău, torceau seara (comp. pasagiul dela Titu Liviu I, 57, în care se vorbește de Lucreția, soția lui Tarquinius Collatinus care lucra seara torcind lîna: *inter lucubrantes ancillas*); cu vremea cuvîntul a primit o accepțiune mai largă, fiind aplicat la orice fel de lucru; forma aceasta ne duce deci spre timpurile primitive ale vieții Românilor și stă în legătură cu ocupatiunile dela țără ale poporului nostru; de altfel cuvinte înrudite cu cel românesc și păstrate în aceleași împrejurări apar într-o altă parte a domeniului romanic, în dialecte fr.: Grand' Combe *luvrā*, elv. *luvrā*, *luvré* „veiller“, sav. *levrā* „soigner les bêtes la nuit“, bourg. *luvre*, Bournois *luvra*, Grand' Combe *luvr*, elv. *luvr*, *lövr* „veillée“, Maine *lügrō* „petite lumière“, *lügroné* „travailler sans voir clair“ (cf. Zs. rom. Ph. XVIII, 221; XXII, 487, XXV, 612; Bull. pat. Suisse rom. III. 38; VII, 32) [Densusianu, BSF. II, 17].

Der.: *lucrător*, ar. *lucritor*, adj. „travailleur, actif“, sb. „travailleur, ouvrier“ (comp. *lucubratorius*); *lucrătură* „action de travailler, etc.“ || *lucru*, ir. megl. ar. ~ „travail, ou-

vrage; chose“; dim. *lucrușor*; *lucrușor*; *lucrăret* (Jipescu, Opinc. 107) || †*lucrăret* (Cantemir, Div. 146; Dosoftei, V. Sf. sept. 14) „travailleur, actif“ || †*lucroi* (Dosoftei, V. Sf. april 44) „travailleur, actif“, (*albină*) *lucroacie* (Marian, Ins. 144) „abeille ouvrière“ || ar. *lugurie* „ouvrage, chose“ || *prelucra* „refaire, remanier“.

1014. **LUME**, sb. f. „monde“ — vr. și dial. „lumière“ (Ps. Sch. XXXVI, 6; XLVIII, 20; LXXXVIII, 16; Coresi Ps. XXXVI, 6; XLVIII, 20; Letop. I, 161) || ir. *lume*; megl. *lumi* și ar. *lume* „monde“.

Lat. **LUMEN** „lumière“; înțelesul primiv s'a păstrat în anumite expresiuni ca: *i se intunecă lumea înaintea ochilor* (Reteganul, Pov. ard. V, 12; Creangă, Scrieri I, 317); *nu-mi văd lumea înaintea ochilor de necaz* (Creanga, ibid. 190); *începu a orbăcăi... doar d'o găsi vre-o potecă care s'o scoată la lume* (Ispirescu, Leg. 396), dar mai ales în construcțunea *lumea ochilor sau lumea ochiului* (destul de deasă la scriitorii vechi, păstrată pe alocuri în graiul poporului), înlocuită astăzi prin *lumina ochiului sau ochilor* „prunelle, pupille“ (comp. it. *luce degli occhi*; friul. *lus dal voli*; port. *luz dos olhos*; cf. Rom. Forsch. XIV, 367); înțelesul de „monde“ se datorează influenței vsl. *ερκτή* „lumière“ și „monde“.

Rtr. *glüm*; it. *lume*; vfr. prov. *lum*; cat. *llum*; sp. *lumbre*; port. *lume*.

Der.: dim. *lumiță*; *lumuță* || *lumesc* ar. ~ „séculier, temporel, mondain“; *lumește*, ar. ~ „mondainement“ || †*lumen* (Dosoftei; Gaster) „séculier, laïque“ || *lumet* „mondain, ayant le goût des plaisirs mondains“ || *lumicios* (Şez. VII, 111) „laïque, mondain“.

1015. **Luminare** sb. f. „bougie, chandelle“ || megl. *luminari*; ar. *luminare* || <**LUMINARIA**, pl. lui **LUMINARE** || friul. *luminere* „abbaino“; vven. *luminare*, Aquila *lumenera*, votrant. *luminera*; fr. *lumière*; prov. *lum(i)niera*; cat. *llumenera*; sp. *lumnera*; port. *lumieira* || dim. *luminărică* (*luminărică*), bot. „verbascum; gentiana asclepiadea“; *luminărea* (*luminărea*) || *luminărar* „marchand, fabricant de chandelles“; *luminărarie* „fabrique de

chandelles“, col. „quantité de chandelles“.

1016. **Lumină**, sb. f. „lumière; bougie“ || ir. *lumire*; ar. *lumină* || < ***LUMININA**, -AM, dintr'un adj.***LUMININUS**, -A, -UM <**LUMEN**, -MINIS, devenit *luminina, de unde, prin reducerea lui -mn- aton la-*m*-, *lumină* [Candrea] || dim. *luminăță*; *luminuță* (Cantemir, Div. 40); *luminușe* (Marian, Immorm. 383); băn. *luminișcă* || *luminiș* „éclaircie, clairière“ || *luminos*, ar. *luminos* „lumineux, clair“.

1017. **Lumina**, vb. „éclairer, illuminer, éclaircir“ || ar. *luminare* || <**LUMINARE**, influențat în fonetism de *lumină* || friul. *luminá*; vit. *luminare*; vfr. *lumer*; prov. *lumenar*; port. *lumiār* || comp. formele mai frecuente: it. *alluminare*; fr. *allumer*; prov. cat. *alumenar*; sp. *alumbrar*; port. *al(l)umiār* < ***ALLUMINARE** || *luminat* „éclairé, illuminé, illustre“, sb. „éclairage“; *luminātor* „qui éclaire, éclairant“; †*lumināturā* (Paliia, Exod. XXXV, 14; Coresi, Caz. I, 132, 459) „lumière, flambeau, luminaire“; *luminātie* „Seigneurie“ || †*lumināciune* (Cipariu, Princ. 221) „lumière“ (comp. *luminatio*, -ione m) || †*inlumina* „éclairer“ (An. Car.; Tichindeal, Fab. 195) || †*strālumina* (Dosoftei) „éclairer“.

1018. **LUNĂ**, sb. f. „lune; mois“ || ir. *lur*; megl. și ar. *lună* „lune“.

Lat. **LUNA**, -AM „lune; mois“.

Vegl. *lojna*; rtr. *glüna*; it. *sard luna*; fr. *lune*; prov. *luna*; cat. *lluna*; sp. *luna*; port. *lua*.

Der.: dim. *lumiță*; *lunuță* (Voronca, Dat. cred. 593; Marian, Nunta 211); *lunișoară* (Jipescu, Răur. oraș, 282); *lunuliță* (Doine, 160) || *aluniță*, *alunea*, *alunică* „lentille, grain de beauté“ (v. *Alună*).

1019. **Luni**, sb. f. „lundi“ || ir. *lur*; megl. ar. *luni* || <**LUNIS** [scil. *DIES*], refăcut din **LUNAE** după analogia lui *martis*, *iovis*, etc. (cf. Densusianu, Hist. l. roum. I, 504; Candrea, Rev. ist. arh. VII, 82) || vegl. *lojne*; friul. *luni* (v. alte forme rtr. la Gartner, în Gröber, Grundr. I², 612); vit. ven. sic. *luni*, piem. *lunes*; sard log. *lunis*; vfr.

prov. (*di*)*luns*; cat. *dilluns*; sp. *lunes*; comp. it. *lunedì*; fr. *lundi* < LUNAE-DIES || *Lunel*, băn. *Lunilă*, megl. *Lunce*, „nom donné à un bœuf né le lundi”; *Lunica*, *Lunaia*, „nom donné à une vache née le lundi”.

1020. **Lunatic**, -ă, adj. „lunatique; né le même mois” || ar. *lunatic* || < LUNATICUS,-A,-UM || sard log. *lunadigu* „stérile”; vfr. *lunage* || †(a se) *lunătăci* (Prav. Mat.-Bas. col. Buj. 424) „avoir les menstrues”; †*lunătăcie* (ibid.) „menstrues”.

1021. **LUNECĂ** (*aluneca*), vb. „glisser” — †*tureca* (Ps. Sch. XXXIV, 6; LV, 13) || megl. *luricari*; ar. *alunicare*, *arunicare*.

Lat. **LUBRİCARE**, devenit *lurecare*; trecerea lui -r- la -n- în forma *luneca* nu e pe deplin lămuriță. Să admitem oare influența unei forme **leneca* dispărute astăzi și care ca și prov. *lenegar* „glisser” ar fi reprezentat un prototip *LENİCARE derivat din LENIS, al cărui înțeles „doux au toucher”, a putut ușor evoluă spre acela de „uni, poli, lisso, glissant”, pe care îl găsim în prov. *len* „lisso, glissant”, și care s-a putut transmite și derivatului verbal dindu-i semnificațiunea de „glisser”? Oricum, forma ar. *arunicare* rămîne de explicat.

Vfr. *lovergier*, Bournois *lergi*, lor. *lorži*, montbél. *luržé* (cf. Thomas, Nouv. essais, 292).

Der.: (a)*lunecător* „glissant”; †*lunecătură* (Tiktin), ar. *arunicătură* (Dalametra), „glissade” || †*lunicăciune* (Dosoftei, Ps. vers. 504; Lit. Rug. 30, 31) „glissement; incertitude” (comp. *lubricatio*, -onem) || (a)*lunecos*, ar. *alunicos*, *arunicos* „glissant” || (a)*lunecuș* „glissoire; verglas”.

1022. **LUNG**, adj. „long”; sb. „longeur” || ir. megl. *lung*; ar. *lungu*.

Lat. **LONGUS,-A,-UM**.

Vegl. *luang*; rtr. *lung*; it. *lungo*; sard log. *longu*; fr. *long*; prov. *lonc*; cat. *llong*; sp. *luengo*; port. *longo*.

Der.: dim. *lungușor*, *lungșor* (Cantemir, Ist. ier. 207); *lunguț* (Lex. Bud.; Alexici, Lit. pop. 112); *lungel* (Tocilescu, Mat. 974); *lunguleț* || *lungăreț* (comp. *lătăreț*), *lungureț* (Tiktin), *lungieț*, băn. *lungiuș* „oblong, allongé,

un peu long” || augm. *lungan*, *lungău*, *lungoi*, băn. *lungoñ* (An. Car.), *lungoci* (Stamati, Wb.595) „longue perche (en parl. d'un homme)” || *Lungilă* (Creangă, Scireri I, 245) „personnage mythique des contes roumains” || *lungime*, ar. *lundzeami* (Dalametra) „longueur” || *lungi*, ar. *lundazire* „allonger, prolonger”; †*lungitură* (Letop. II, 159) „prolongement” || *lungiș*, mai ales în expr. *de-alungiș(ul)*, în *lungiș* „le long, tout au long” || *de-a-lungul*, ar. *de-a-lungului* „le long, tout du long” || †*delunga* „écartier, éloigner, traîner en longueur, différer, ajourner”, format din locuținea **delung*, păstrată astăzi sub forma *îndelung*, întocmai ca *depărtă* din *departe* (comp. it. *dilungare*; vsp. *delongar*); *îndelung* „qui dure longtemps, de longue durée”, adv. „longtemps, longuement, pendant longtemps”; *îndelunga* „différer, faire durer longtemps”; *îndelungat* „qui dure longtemps, de longue durée”; †*îndelungareț* (Let. II, 18) „qui dure longtemps”.

1023. **LÎNGĂ**, préd. „près de, à côté de” || megl. *angă*; ar. *ningă* || < LONGO, devenit **lungă*, și apoi *lingă*, prin trecerea lui -un- la -in- în silabă atonă, cuvîntul acesta, ca orice prepoziție, fiind întrebuită ca aton în frasă (cf. Candrea, BSF. I, 28); forma ar. e rezultată prin asimilarea lui *l* cu *n*; aceiaș asimilație trebuie să se fi întîmplat și în megl. unde *angă* presupune un mai vechi **nangă* < **nîngă*; pentru înțeles comp. it. *lungo la casa*, *lungo il fiume*, *lungo me*, vfr. prov. *lonc* „à côté de” (comp. expr. prov. *lonc un bosc*, *lonc ella*, etc.). || În legătură cu alte prep. a dat naștere la o mulțime de forme dialectale contrase: *de + lingă* > trans. *dîngă*, *dîngă* (Reteganul, Trand. 177; Tocilescu, Mat. 482; Alexici, Lit. pop. 134); *p(r)e + lingă* > *pingă*, *pingă*, băn. *pringă*, *pringă* (WgJb. III. 325, IV, 330; Corcea, Bal. 74; Tiplea, P. pop. 114), megl. *pringă*.

1024. **Alunga**, vb. „chasser, éloigner” < AL-LONGARE || it. *allungare* „allonger”, vit. *alongare* și *vlomb*, *alungar* „éloigner”, vven. *allungarsi* „s'éloigner”; vfr. *aloignier* „écartier, repousser”; prov. *alongar* „allonger”;

éloigner, exclure“; cat. *allongar* „allonger“; sp. *alongar* „allonger, différer“; port. *alongar* „allonger“, *allongarse* „s'éloigner“.

1025. **Prelung**, adj. „allongé, oblong; prolongé“ || ar. *spirlungu* || < PERLONGUS, A.-UM || vgen. *perlongo* „maigre“, nap. *sperlonga* „donna alta“, sic. *spirlongu* „très long“; comp. it. *spirlungone* și abr. *sperlengone* „longue perche (en parl. d'un homme)“ || bot. *p(r)elungoasă* „glechoma hederacea“, numită astfel din causa tulpinei lungi și tiritoare ca a iederei, ar. *spirlungos* „allongé, oblong“ || ar. *spirlundziri* (Dalametra) „rendre allongé, donner une forme oblongue“.

1026. **Prelunga** (vr. dial.), vb. „ajourner (Iorga, Studii X, 151; Tocilescu, Mat. 1335); *prelungat* „long, étendu“; prin schimbare de conj., sub influența lui *a lungi*, a rezultat forma actuală *prelungi* „prolonger“ < PER-LONGARE (comp. clas. PRAELONGARE și forma tîrzie PROLONGARE) || vit. *perlongare*, valtel. *sperlongare*, abr. *sperlungā* sic. *spirlungari*; vfr. *parlongier*; prov. *perlongar*.

1027. **LUNTRE**, sb. f. „canot, barque“. Lat. LUNTER,-TREM (= clas. LINTER; cf. Schuchardt, Vok. II, 235).

Alb. *l'undrë* (dalm. *lundro*); sic. *luntru*. Der.: dim. *luntricică*; *luntrișoară*; băn. trans. *luntriță* || *luntraș*, *luntrar* „nauta“ (An. Car.; comp. *lintrarius*) || *luntri* „conduire une barque“ (alb. *l'undroñ*).

1028. **LUP**, sb. m. „loup“ || ir. megl. ar. *lup*.

Lat. LÜPUS,-UM.

Rtr. *luf*; (it. *lupo*) ven. *lovo*, mant. mil. *lof*, cremon. *louf*, pav. *piac*. parm. regg. mir. *lov*, bol. *lowv*, nap. *lupo*, sic. *lupu*; fr. *loup*; prov. *lop*; cat. *llop*; sp. port. *lobo*.

Der.: dim. *lupușor* || *lupoi* (Alexandri, P. pop. 151; Iorga, Studii VII, 303), băn. *lupoñ* „gros loup; gris

comme le loup, au poil de loup (en parl. des bœufs et des chevaux“); *lupoiae* (Molnar, Sprachl. 105; Tichindeal, Fab. 185), ir. *lupoñe*, ar. *lupoañe* „louve“, bot. „orobanche ramosa“; *lupoaică* „louve“ || *lupan* (Voronca, Dat. cred. 651; Marian, Ornit. I, 257; Damé, Term. 27) „gros loup; au poil de loup (en parl. des bœufs)“; cu acest din urmă sens dim. *lupănaș* și *lupănel* (Marian, Ornit. I, 257); *lupană*, dim. *lupănică* (Marian, ibid.) „au poil de loup (en parl. d'une vache)“ || *lupei* „au poil de loup (en parl. d'un chien)“ || *lupos* (Marian, Sat. 333) „plein de loups“ || *lupesc* „de loup“; *lupește*, *lupiș* (Tichindeal, Fab. 8) „à la manière des loups“.

1029. **Lupe**, (ir.), sb. m. „louve“ < LU-PĂ,-AM || lomb. piem. *lova*; fr. *loupe*; prov. *loba*; cat. *lloba*; sp. port. *loba* || dim. *lupițe*.

1030. **LUPTA**, vb. „lutter, combattre“.

Lat. LUCTARE.

Alb. *l'uftoñ* (> ar. *l'uftare*); rtr. *lutter*; it. *loitare*; fr. *lutter*; prov. *lochar*; cat. *lluytar*; sp. *luchar*; port. *lutar*.

Der.: *luptător* „lutteur“ || *luptaci* (Ivireanul, Did. 123; Cihac) „lutteur“.

1031. **Luptă**, sb. f. „lutte, combat“ < LUCTA,-AM || alb. *l'uftë* (> ar. *l'uftă*); rtr. *luotta*; it. *lotta*; sard *lutta*; fr. *lutte*; prov. *locha*; cat. *lluyta*; sp. *lucha*; port. *luta*.

1032. **LUT**, sb. n. „terre glaise“ || ir. ar. *lut*.

Lat. LUTUS,-UM.

Rtr. *lut*; it. *loto*; sard log. *ludu*; cat. *llot*; sp. port. *lodo* (comp. nprov. *loudo* „vase“).

Der.: dim. *lutișor* (Cihac; Tiktin) „ocre“ || *lutărie* „fosse d'où l'on tire la terre glaise“.

1033. **Lutos**, adj. „argileux“ || ar. ~ || < LUTOSUS,-A,-UM || it. *lotoso*; sard log. *ludosu*; sp. port. *lodoso*.